

Monumentnummer*: 523391

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **17 december 2001**
Kadaster deel/nr **82958/77**

*Woonplaats** **Bern** *Gemeente** **Zaltbommel** *Provincie** **Gelderland**

Locatiennaam **In Bergsche Maasdijk tussen Nederhemert-Zuid en Bern** *Locatieomschrijving*

*Kadastrale gemeente** **Kerkwijk** *Sectie** **L** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **278**

Omschrijving**

Inleiding

De DUIKERSLUIS in de Bergse Maasdijk halverwege Nederhemert-Zuid en Bern, is in 1893 gebouwd en staat bekend als de oudste betonnen duiker in Nederland. Bij deze vroegste toepassing van gewapend beton is alleen de duiker zelf in beton uitgevoerd, voor de fronten is nog metselwerk gebruikt.

Tot 1861 kwamen regelmatig overstromingen voor in het Rivierengebied door doorbraak van de dijken. Van de strijd tegen het water getuigen de gemalen en sluizen in dit gebied. De functie van de sluis in de Bergse Maasdijk was tweeledig. Ze fungeerde als ontlastsluis om bij overstroming van het winterbed het water af te voeren en als inlaatsluis voor winterbevoeiingen. Deze dubbelfunctie is aan het bouwwerk af te lezen aan de twee paar deuren die in tegengestelde richting kunnen bewegen. Het water werd vanuit de Maas aangevoerd via poldersloten, die nog altijd aanwezig zijn. Het bouwwerk is goed bewaard gebleven, wel zijn aan de noordzijde de sluisdeuren verdwenen.

Omschrijving

De DUIKERSLUIS bestaat uit een duiker uitgevoerd in gewapend beton, tussen gemetselde sluishoofden aan weerszijden van de dijk. Binnen- en buitendijks bevinden zich poldersloten.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De duiker door het dijklichaam heeft in doorsnede de vorm van een halve ellips en is 20 meter lang, 3 meter hoog en meer dan 3 meter breed. De sluishoofden bestaan uit frontmuren, vleugelmuren en retourmuren gemetseld in baksteen in kruisverband. De muren zijn afgedekt aan de bovenzijde met hardstenen platen. In de vleugelmuren aan beide zijden, bevinden zich uitsparingen in het metselwerk ten behoeve van schotbalken, zgn. schotbalkspinningen. Aan de vleugelmuren bevinden zich tevens ijzeren haken ten behoeve van het vastzetten van de deuren.

Beide sluishoofden hadden puntdeuren die naar buiten openslaan. Deze ebdeuren (binnendijks) en vloeddeuren (rivierzijde) waren uit hout vervaardigd en met ijzer beplaat. De ebdeuren zijn niet meer aanwezig.

Waardering

Betonnen DUKERSLUIS uit 1893 in de dijk tussen Nederhemert-Zuid en Bern

-Van architectuurhistorische waarde als goed typologisch voorbeeld van een duikersluis ten behoeve van zowel de ontlasting als inlaat van water, uit het einde van de negentiende eeuw. De sluis valt op vanwege de goed bewaarde hoofdvorm en detaillering. De duiker is een vroeg voorbeeld van de toepassing van gewapend beton voor sluisen, die aan het einde van de negentiende eeuw inzet en is als zodanig belangrijk voor de geschiedenis van de bouwtechniek.

-Van stedenbouwkundige waarde als kenmerkend onderdeel van het Gelderse Rivierengebied, in casu het polderlandschap bij Nederhemert-Zuid. De situering van de sluis in de Bergse Maasdijk is verbonden met waterbouwkundige ontwikkelingen in het gebied en de sluis heeft door de hoofdvorm betekenis voor het landschap.

-Van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming van het bouwwerk die verbonden is met de waterbouwkundige ontwikkeling van Nederland, de strijd tegen het water die kenmerkend is voor het rivierengebied waar rivierdoorbraken tot 1861 veelvuldig voorkwamen. De sluis is tevens verbonden met een technische ontwikkeling vanwege het vroege voorbeeld van de toepassing van beton.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Inlaatsluis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument